

INTEGRACIJA U EVROPSKU UNIJU

Trošak neširenja

Proces širenja Unije neće biti završen dok sve zemlje zapadnog Balkana ne budu uključene

U poslednje vreme, tamni oblaci su se nadvili nad perspektive širenja Evropske unije. Sve više je glasova u EU koji se zalažu za usporavanje ili čak potpuno zaustavljanje proširenja, što, kao "kolateralna posledica" može u prvom redu da pogodi zemlje "zapadnog Balkana". Atmosfera među državama članicama u Briselu je danas takva da, po rečima jednog komentatora, "u ovim uslovima ne bi prošao ni prvi Ugovor o EEZ iz 1957. godine".

Bez obzira na sadašnje stanje, ne treba zaboraviti da je ono promenljivog karaktera. Perspektive proširenja Unije su, na primer, bile drugačije pre tri ili šest godina, kao što će, verovatno biti drugačije za nekoliko godina. Unija trenutno prolazi kroz period razumljivog samoispitivanja, zbog tri činjenice: (1) u 2004. godini došlo je do najvećeg proširenja EU u istoriji; (2) usvajanje novog ustava Evropske unije nije uspelo; (3) ekonomije nekoliko ključnih zemalja prolaze strukturnu krizu, praćenu vrlo niskim stopama rasta i visokom stopom nezaposlenosti. Ulazak u Uniju nikad nije bilo jednostavno pitanje i svako proširenje je podsticalo interne debate o brzini i opravdanosti tog procesa.

Trenutna situacija ne mora biti da utiče na perspektivu ulaska Srbije u EU. Položaj Srbije je određen dugoročnom strategijom Unije nazvanom "proces stabilizacije i pridruživanja" (PSP), čiji je cilj članstvo zemalja zapadnog Balkana u EU. Status ovih zemalja kao "potencijalnih kandidata" predstavlja stav usvojen na najvišem političkom nivou na mnogobrojnim samitima EU. To nije ideja ili sugestija nekoliko anonimnih službenika Komisije u Briselu (kako to čitamo ovih dana u nekim komentarima), već dugogodišnja i sistematska politika koju sprovodi EU i koja će se nastaviti. Države EU su na samitu u Solunu istakle da "proces širenja Unije neće biti završen dok sve zemlje zapadnog Balkana ne budu integrisane" i mi treba da ih držimo za reč i da tražimo da poštuju svoje obaveze i obećanja. Ali da i mi ispunjavamo svoj deo obaveza.

Dve od pet država zapadnog Balkana su već formalno prihvaćene kao zvanični kandidati za članstvo (Hrvatska i Makedonija). PSP sadrži i seriju konkretnih mehanizama predpristupne strategije EU. Pored sporazuma, tu su i novi finansijski instrumenti (IPA), harmonizacija prava, "politički dijalog", uključanje u tzv. komunitarne programe (univerzitetska i naučna saradnja, razmena studenata i dr). Ovo "kapilarno", "strukturno" povezivanje između Unije i njenih budućih članica, uključujući i Srbiju, predstavlja mnogo značajniji proces nego što je to na prvi pogled vidljivo. Naravno, ono ipak ne garantuje automatski ulazak u članstvo.

Buduće članstvo Srbije u EU proizilazi iz još jačih činjenica nego što su dosadašnja dostignuća u saradnji i politički stavovi najviših tela Unije. Ono proizilazi iz "prirode stvari", činjenice da je Srbija evropska zemlja, kao i iz osnovnih principa na kojima je Unija zasnovana i njenih očiglednih interesa. Politika proširenja se do sada pokazala kao jedna od najuspešnijih politika EU i nema nikakvog objektivnog razloga da ona bude napuštena, niti će se to desiti. Unija će i u budućnosti nastaviti da se razvija i uobličuje. To podrazumeva realizaciju njenih ekonomskih, demografskih, vojnih, infrastrukturnih i drugih interesa. Realizacija svakog od ovih ciljeva će i za samu Uniju biti jednostavnija i lakša u opciji integracije zemalja zapadnog Balkana. Trošak "neširenja" EU ne bi bio samo izuzetno visok u našem regionu. Njegovu cenu bi plaćala i sama EU ("ako EU ne dođe na Balkan, Balkan će doći u EU, putem imigracije, kriminala, nemira...").

Opcija integracije Srbije u EU nema ozbiljniju alternativu. Najbitnije pitanje za nas ostaje kako ispuniti tri uslova iz Kopenhagena, neophodna za članstvo (politička stabilnost, ekonomska konkurentnost, pravna harmonizacija) i kako na odgovarajući način obezbediti podršku u EU. A na četvrti uslov – spremnost Unije na dalje širenje – ne možemo uticati. Ali napredak u pogledu prva tri uslova dovešće nas u mnogo jasniju poziciju. Bitno je da ceo proces približavanja (i bez formalnog članstva) podrazumeva značajne ekonomske i političke koristi (porast stranih investicija, rešenje pitanja viza, bolji "imidž" i kreditni "rejting" zemlje, veća pomoć EU, finansiranje infrastruktura...). Naša strategija ulaska u EU predviđa da Srbija ispuni interne uslove za članstvo do 2012. Platforma pregovora srpske delegacije o SSP je imala u vidu ovaj rok u pregovorima. Bez obzira na sadašnje stanje u Uniji, pravilna opcija za našu zemlju bila bi ubrzanje, a ne eventualno usporavanje priprema za pridruživanje i članstvo. Ovo, ipak, ne znači da u pojedinim taktičkim pitanjima ne treba da vodimo računa o sadašnjem stanju stvari. Na primer, deo harmonizacije propisa sa EU podrazumeva i visoke troškove za privredu (pravila iz oblasti životne sredine, socijalne obaveze i sl), što bi trebalo odložiti koliko je moguće – kako bi olakšali privlačenje dela stranog kapitala koji zbog pomenutih obaveza "beži" iz Unije.

Duško Lopandić
Pomoćnik ministra
za ekonomske odnose
sa inostranstvom
Republike Srbije